

Гайченко Андрій Віталійович
аспірант Науково-дослідного інституту публічного права
e-mail: callcentre@minjust.gov.ua

МІСЦЕ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

В даній науковій статті розкрито визначено місце та призначення державних органів, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів в системі державних органів України

Доведено, що компетенція державного органу - це сукупність прав та обов'язків, якими державний орган наділений відповідно нормативних актів, в межах свого правового статусу та коло питань що входять до його відома.

Державні органи широкої та спеціальної компетенції наділені повноваженнями, відповідно до завдань, які на них покладуються державою. Серед спеціальних органів державної влади можна виділити державні органи, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів в системі державних органів України. Тобто у механізмі держави передбачено реалізація принципу верховенства права та принципу правової держави, яким встановлюється обов'язковість виконання рішень судів та інших державних органів, межах добровільної та примусової процедури. Відповідно примусове виконання рішень покладено на систему спеціальних державних органів.

Відзначено, що сьогодні законодавець намагається вирішувати питання невиконання судових рішень різними способами. Одним з таких способів є судовий контроль, запроваджений Кодексом адміністративного судочинства України, так як у рамках адміністративного судочинства, однією зі сторін спору є суб'єкт владних повноважень, який ухиляється від виконання рішень суду не рідше недобросовісних громадян чи підприємств. Іншим способом є виконання судового рішення або рішення іншого органу державного управління є застосування державного примусу.

Зауважено, що державний примус державні органи застосовують виключно в межах компетенції, які визначені нормативно-правовими актами України. Органи державної влади їх посадові особи зобов'язані діяти лише в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законодавством України.

До особливостей державного примусу можна віднести: 1) він застосовується від імені держави; 2) проявляється через владний характер діяльності; 3) має легітимний статус, застосовується у визначених законом формах; 4) має законний характер; 5) застосовується органами державної влади в межах їх компетенції.

Для примусового виконання судових рішень і рішень інших органів в системі державних органів запроваджено систему органів державної виконавчої служби, на яку покладено функцію відновлення порушених прав та свобод, забезпечення невідворотності майнової та іншої юридичної відповідальності несумлінних боржників у цивільному та економічному обігу.

Ключові слова: держава, державний орган, державна влада, державний примус, апарат держави, примусове виконання судових рішень.

Gaichenko A. THE PLACE OF STATE BODIES THAT ENFORCE COURT DECISIONS AND DECISIONS OF OTHER BODIES IN THE SYSTEM OF STATE BODIES OF UKRAINE

This scientific article reveals the defined place and purpose of state bodies that carry out enforcement of court decisions and decisions of other bodies in the system of state bodies of Ukraine.

It is proved that the competence of a state body is a set of rights and responsibilities that the state body is endowed with in accordance with regulations, within its legal status and the range of issues within its competence. State bodies of broad and special competence are endowed with powers in accordance with the tasks assigned to them by the state.

Among the special bodies of state power can be distinguished state bodies that enforce court decisions and decisions of other bodies in the system of state bodies of Ukraine. That is, the mechanism of the state provides for the implementation of the principle of the rule of law and the principle of the rule of law, which establishes the obligation to implement the decisions of courts and other state bodies, within the framework of voluntary and coercive procedure.

Accordingly, the enforcement of decisions is entrusted to a system of special state bodies. It is noted that today the legislator is trying to address the issue of non-enforcement of court decisions in various ways.

One of such methods is judicial control introduced by the Code of Administrative Procedure of Ukraine, as in administrative proceedings, one of the parties to the dispute is a subject of power, which evades the execution of court decisions at least unscrupulous citizens or businesses. Another way is to enforce a court decision or a decision of another public administration body is to use state coercion. It is noted that state coercion is used by state bodies exclusively within the competence defined by normative legal acts of Ukraine.

Public authorities and their officials are obliged to act only within the powers and in the manner prescribed by the legislation of Ukraine. The peculiarities of state coercion include: 1) it is applied on behalf of the state; 2) is manifested through the authoritarian nature of activity; 3) has a legitimate status, is used in the forms prescribed by law; 4) has a legal character; 5) is applied by public authorities within their competence.

For the enforcement of court decisions and decisions of other bodies in the system of state bodies introduced a system of state executive service, which is responsible for restoring violated rights and freedoms, ensuring the inevitability of property and other legal liability of dishonest debtors in civil and economic circulation.

Key words: state, state body, state power, state coercion, state apparatus, enforcement of court decisions.

Постановка проблеми. Треба відзначити, що сьогодні законодавець намагається вирішувати питання
2020. Випуск 8. Спецвипуск

невиконання судових рішень різними способами. Одним з таких способів є створення та функціонування органів примусового виконання судових рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням змісту визначеного питання були присвячені наукові праці таких вчених: В.Б. Авер'янова, А.М. Колодія, В.В. Копейчикова, С.Л. Лисенкова, В.П. Пастухова, В.О. Суміна, О.Д. Тихомирова, О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко, П.М. Рабіновича, О.Ю. Оболенського, В.С. Нерсисянца, Г.А. Василевича, І.В. Ткача, Л.Р. Наливайко, О.Ф. Скакун, В.В. Кравченко, В.Н. Протасова та ін.

Метою статті є визначенням місця та призначення державних органів, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів в системі державних органів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. За принципом розподілу владних повноважень державні органи поділяються на законодавчі, виконавчі та судові. Особливе місце посідають законодавчі органи, на які відповідно до принципів поділу влади покладена законодавча, правотворча діяльність. Вони приймають закони, які мають найвищу юридичну силу і врегульовують найважливіші суспільні відносини. Виконавчі органи – це органи, які реалізують державну владу у формі організації виконання законів. Вищим виконавчим органом у державі є уряд. Крім органів законодавчої і виконавчої влади діють органи судової влади. Вони займають самостійне місце в системі розподілу влади. Державні органи також поділяються за широкою компетенцією на органи загальної та спеціальної компетенції. Перші уповноважені вирішувати широке коло питань, що охоплює усі функції держави. Органи спеціальної компетенції виконують одну відповідну функцію [1].

Компетенція, як одна з характерних ознак правового статусу державних органів має основоположне значення для його характеристики, хоча у науковому світі також немає однозначної позиції щодо змісту даного терміну. Загально прийнятим вважається, що компетенція – це закріплені нормативно-правовими актами сукупність владних повноважень (прав та обов'язків), юридичної відповідальності й предметів відання (функціонального призначення) [2, с. 594]. В той же час, необхідно зауважити, що зміст компетенції залежить від місця, яке займає державний орган у механізмі держави, відповідно чим вище місце займає державний орган або його посадова особа в ієрархічній системі органів державної влади, тим ширше є обсяг компетенції, яким його наділено. Компетенція органів державної влади закріплена законодавчо, зокрема, в Конституції України, законах та інших нормативно-правових актах [3].

Одним з теоретиків даного поняття, є Ю.А.Тихомиров, який визначав компетенцію як комплекс легально встановлених способів здійснення публічних функцій. Вона складається з елементів двоякого роду. До власне компетенційних елементів належать предмети відання як юридично визначені сфери та об'єкти впливу, а також владні повноваження як гарантована законом міра прийняття рішень. До супутніх елементів необхідно віднести, передусім, цілі як довгострокову нормативну орієнтацію, що виражається в безперервному вирішенні завдань, що виникають, за допомогою здійснення компетенції [4, с. 46]. І.Л.Бачило підтримуючи дану ідею зазначала, що складовою частиною компетенції є функції, які визначають «що» робить орган. Здійснюючи надані йому функції та повноваження, орган реалізує свою компетенцію, діє у відповідності з нею та в її межах [5, с. 54]. Таку позицію підтримує С. Л. Лисенков [6].

Сучасні молоді вчені не погоджуються з тим, що функції входять до змісту компетенції. Так, А.О.Ткаченко зауважує, що за загальним визначенням функції виражають основне призначення державного органа. Таким чином, функції встановлюють частину тієї роботи, яку має виконувати державний орган у рамках свого становища в державному апараті (загальний напрямок діяльності), а компетенція визначає, що може і має зробити орган на виконання такої діяльності (конкретні владні дії у межах загального напрямку державно-владної діяльності) [3]. На нашу думку, А.О. Ткаченко сама собі суперечить, так як вказує, що «функції встановлюють частину тієї роботи, яку має виконувати державний орган у рамках свого становища», тобто в рамках правового статусу, а правовий статус визначений межами компетенції. Отже, функції державних органів становлять напрями їхньої діяльності, в яких проявляється зміст та особливості їх діяльності в механізмі держави.

В.Б. Авер'янов щодо терміну компетенції державних органів, уточнює, що це сукупність його прав і обов'язків (повноважень) та підвідомчості (питання відання, тобто питання, які вирішує орган, коло діяльності) [7, с. 36].

Деякі науковці підкреслюють особливий елемент компетенції, це предмет відання. Наприклад, Б.М.Лазарев під «предметами відання» розуміє коло питань, що визначають компетенцію органу державної влади, а в зв'язку з цим і обсяг повноважень органів [8, с. 177].

Окрім зазначеного, необхідно зауважити, що компетенція державного органу визначається шляхом вказівки на: 1) сферу суспільного життя, яка є об'єктом діяльності органу; 2) державну функцію, яку орган повинен здійснювати у певній галузі суспільного життя і яка проявляється в низці окремих питань, що підлягають віданню органу; 3) конкретні повноваження службовців, що є засобом успішного здійснення зазначеної функції у вказаній сфері суспільного життя [9, с. 261].

Отже, **компетенція державного органу** - це сукупність прав та обов'язків, якими державний орган наділений відповідно нормативних актів, в межах свого правового статусу та коло питань що входять до його відомості.

Державні органи широкої та спеціальної компетенції наділені повноваженнями, відповідно до

завдань, які на них покладаються державою. Серед спеціальних органів державної влади можна виділити держані органи, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів в системі державних органів України. Тобто у механізмі держави передбачено реалізація принципу верховенства права та принципу правової держави, яким встановлюється обов'язковість виконання рішень судів та інших державних органів, межах добровільної та примусової процедури. Відповідно примусове виконання рішень покладено на систему спеціальних державних органів.

Треба відзначити, що державні органи виражають волевиявлення від імені держави у вигляді рішень, які є обов'язковими для виконання. Стаття 124 Конституції України визначає, що судові рішення є обов'язковими до виконання усіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян та іншими організаціями, громадянами та юридичними особами на всій території України. Відповідно до процесуального законодавства рішення суду є обов'язковим уже з моменту його винесення і проголошення. Але з моменту набрання ним законної сили воно стає загальнообов'язковим, тобто обов'язковим не тільки для суду, не тільки для інших учасників справи, а й для всіх органів, підприємств, установ, організацій, посадових осіб і громадян, і підлягає виконанню на всій території України [10]. Це означає, що особа, якій належить виконати судовий акт, повинна вчинити достатні дії для організації процесу його виконання незалежно від будь-яких умов. Отже, невиконання судового рішення призводить до ситуації, несумісної з принципом верховенства права. Механізм держави налаштований таким чином, що він передбачає забезпечення виконання судових рішень і рішень інших державних органів. Термін «забезпечення» трактується: як створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; захищати, охороняти кого-, що- небудь від небезпеки [11, с. 85]. Держава через національні організаційно-правові та процесуальні механізми впроваджує ефективні системи виконання судових рішень, та забезпечує функціонування цих систем у такий спосіб, щоб доступ до них мала кожна особа, на користь якої ухвалене обов'язкове судове рішення. Разом з тим, аналіз практики ЄСПЛ, сформованої лише протягом 2020 року вказує на те, що виконання судових рішень залишається на сьогодні одним з найпоширеніших проблемних питань, з яким звертаються до цього Суду. Такими проблемами є, як правило, невиконання або несвочасне виконання постановленого на користь особи рішення суду та відсутність ефективного засобу правового захисту у національній правовій системі; крім того, досить часто Суд у таких справах констатує порушення пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (право на справедливий суд) у поєднанні зі статтею 1 першого Протоколу до Конвенції (захист права власності), а також порушення статті 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (право на ефективний засіб правового захисту) (рішення ЄСПЛ від 14 січня 2020 року у справі «Andreyev v. Russia» (заява № 28852/06); від 28 січня 2020 року у справі «Yunusova v. Russia» (заява № 5489/10); від 04 лютого 2020 року у справі «Shibayeva v. Russia» (закон № 13813/06); від 10 березня 2020 року у справі «Indayeva and Sultanov v. Russia» (заяви № 58821/08 та 18360/13. У цьому контексті також важливо згадати рішення ЄСПЛ у справі «Бурмич та інші проти України» заявники скаржилися на невиконання або тривале невиконання рішень національних судів, ухвалених на їхню користь, і з цих підстав стверджували про порушення Україною їхніх прав, гарантованих статтями 6, 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також статтею 1 Першого протоколу до згаданої Конвенції. ЄСПЛ відзначив, що порушені заявниками питання вже вирішувалися у згаданому пілотному рішенні від 15 жовтня 2009 року у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України», проте Україна не забезпечила ефективного виконання цього рішення, що зумовило лише зростання кількості аналогічних заяв [12, с. 42]. В окремій думці судді Верховного Суду від 12 лютого 2019 року у справі № 240/4937/18 також вказується на необхідність максимального забезпечення судом у кожній справі та, особливо, зразковій, дотримання принципу обов'язковості судового рішення, оскільки невиконання рішень суду призводить до зниження довіри до судової влади, а також посилює переконання того, що вирішити спір (правову проблему), використовуючи звернення до суду, є неефективним.

Треба відзначити, що сьогодні законодавець намагається вирішувати питання невиконання судових рішень різними способами. Одним з таких способів є судовий контроль, запроваджений Кодексом адміністративного судочинства України, так як у рамках адміністративного судочинства, однією зі сторін спору є суб'єкт владних повноважень, який ухиляється від виконання рішень суду не рідше недобросовісних громадян чи підприємств. Відповідно ст. 267 Кодексу адміністративного судочинства України визначено фактично три способи судового контролю, а саме: 1) зобов'язання суб'єкта владних повноважень надати звіт про виконання судового рішення; 2) накладення штрафу за невиконання судового рішення; 3) визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень - відповідача на виконання такої постанови суду або порушення підтверджених нею прав позивача [13]. Верховний Суд у постанові від 20 лютого 2019 року у справі № 806/2143/15 (адміністративне провадження № К/9901/5159/18) звернув увагу, що зазначені способи судового контролю мають на меті забезпечення належного виконання судового рішення. Підставами їх застосування є саме невиконання судового рішення, ухваленого на користь особи-позивача та обставини, що свідчать про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, пов'язаних з невиконанням судового рішення в цій справі [14]. Кодексом адміністративного судочинства України передбачено систему інших процесуальних засобів, спрямованих на забезпечення виконання судового рішення, а саме: роз'яснення судового рішення; заміна

сторони виконавчого провадження; поновлення пропущеного з поважних причин строку пред'явлення виконавчого листа до виконання; відстрочення чи розстрочення виконання судового рішення, зміна чи встановлення способу і порядку виконання; зупинення виконання судових рішень лише у виключних випадках; застосування як преюдиційних обставин, встановлених у судовому рішенні, що набрало законної сили, під час судового розгляду іншої справи.

Іншим способом є виконання судового рішення або рішення іншого органу державного управління є застосування державного примусу. Державний примус можна визначити як метод впливу держави на свідомість і поведінку осіб, на особу та майно суб'єктів правових відносин з метою забезпечення належної реалізації права, запобігання правопорушенням, покарання та виправлення правопорушників, поновлення порушених прав, що його застосовують державні органи відповідно до їхньої компетенції незалежно від волі та бажання юридично зобов'язаних суб'єктів [15, с. 37].

Державний примус може бути правовим і не правовим. Не правовий державний примус може обернутися свавіллям державних органів, що ставлять особу в незахищене становище. Такий державний примус наявний у державах з антидемократичним, тоталітарним режимом. Правовий державний примус визначений правовими нормами, що їх застосовують у процесуальних формах, піддається контролю, його можна оскаржити у незалежному суді, щоб перевірити на предмет законності, обґрунтованості та справедливості. Державне примус спрямовано на захист прав людини і тим самим на забезпечення загальної блага. Це основна ідеологічна установка, яка визначає першочерговість прав людини, його цінності щодо держави, що розуміється як система публічно-владних інститутів і функцій. Нормативність державного примусу означає, що державний примус здійснюється за встановленим законом процесом, або процедурою, а головним юрисдикційним державним органом, який у підсумку визначає правомірність застосування державного примусу, контролює державний примус, є суд [16, с. 6]. Умова про судові санкціонування державного примусу є найсуттєвішою, оскільки здатна істотно вплинути на правомірність і якість самого державного примусу. У правовій державі в умовах верховенства права державний примус застосовують за умови дотримання належної правової процедури. Принцип належної правової процедури покладено в основу верховенства права. Він вимагає, щоб кожне домагання з боку державної влади було виправдано з погляду точності й обґрунтованості застосування загальних правил у кожному конкретному випадку.

Треба зауважити, що державний примус державні органи застосовують виключно в межах компетенції, які визначені нормативно-правовими актами України. Органи державної влади їх посадові особи зобов'язані діяти лише в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законодавством України.

Висновки. Отже, до особливостей державного примусу можна віднести: 1) він застосовується від імені держави; 2) проявляється через владний характер діяльності; 3) має легітимний статус, застосовується у визначених законом формах; 4) має законний характер; 5) застосовується органами державної влади в межах їх компетенції.

Для примусового виконання судових рішень і рішень інших органів в системі державних органів запроваджено систему органів державної виконавчої служби, на яку покладено функцію відновлення порушених прав та свобод, забезпечення невідворотності майнової та іншої юридичної відповідальності несумлінних боржників у цивільному та економічному обігу.

Сьогодні система органів державної виконавчої служби представлена наступним чином: Міністерство юстиції України у структурі якого функціонує Департамент державної виконавчої служби, його структурні підрозділи; управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, до складу яких входять відділи примусового виконання рішень; районні, районні в містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні відділи державної виконавчої служби відповідних територіальних управлінь юстиції.

Особливо важливого значення набуває роль органів державної виконавчої служби з огляду на необхідність чіткого виконання міжнародних рішень стосовно входження української держави до міжнародних організацій і органів, європейської спільноти, а також імплементації до українського законодавства міжнародних норм права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

- 1.Ізотов Д.А., Ізотов О.А. Поняття державного апарату та його особливості. Сучасні тенденції в юридичній науці України. 24-25 квітня 2015 р. С. 15-18 URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/10april2015/03.pdf>
- 2.Теория государства и права (энциклопедический курс): учебник / . О. Ф. Скакун. Х. : Эспада, 2007. 776 с.
- 3.Ткаченко А.О. Поняття компетенції державного органу. *Часопис Київського університету права*. 2009. №4. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/22711/34-Tkachenko.pdf>
- 4.Тихомиров Ю. А. Курс административного права и процесса. Москва, 1998. 798 с.
- 5.Бачило И. Л. Функции органов управления. Правовые проблемы оформления и реализации. М. : Юрид. лит., 1976. 198 с.

6. Лисенков С.Л. Основы правознавства: навч. посіб. для уч. 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. К.: Либідь, 2000. 392 с.
7. Аверьянов В.Б. Функции и организационная структура органа государственного управления. К.: Наукова думка, 1979. 148 с.
8. Лазарев Б. М. Компетенция органов управления. Москва: Юрид. лит., 1972. 280 с.
9. Днепров О. Компетенция как элемент правового статуса органов исполнительной власти. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/may/12810/257-262.pdf>
10. Обов'язковість судових рішень URL: <http://www.turadm.gov.ua/okhorona-zdorov-ia/item/2543-obov%2%80%99yazkovist--sudovyh-rishen>
11. Бакірова І.О. Державно-правовий механізм забезпечення конституційного права людини і громадянина на судовий захист та місце органів юстиції України у здійсненні правосуддя. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_9254
12. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2015. 208 с.
13. Кодекс адміністративного судочинства від 06 липня 2005 р. № 27474. Офіційний вісник України. 2005. № 32. Ст. 1918.
14. Постанова Верховного Суду України від 20 лютого 2019 року у справі № 806/2143/15. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/79973614>
15. Ровинський Ю. О. Поняття та види державного примусу. *Держава і право*. Вип. 49. С. 35–41. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34345/05-Rovinskiy.pdf?sequence=1>.
16. Ортинський В. Погляд на державний примус у контексті європейської інтеграції України. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/oct/14741/3.pdf>
17. Діяльність органів державної виконавчої служби. Порядок отримання виконавчих документів та пред'явлення їх до виконання. URL: [www.obljust.gov.ua > uploads > dvvsq09](http://www.obljust.gov.ua/uploads/dvvsq09)

REFERENCES:

1. Izotov, D.A., & Izotov, O.A. (2015). Poniattia derzhavnoho aparatu ta yoho osoblyvosti. [The concept of the state apparatus and its features]. *Suchasni tendentsii v yurydychnii nauksi Ukrainy*. Retrieved from: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/10april2015/03.pdf> [in Ukrainian].
2. Skakun, O. F. (2007). Teoriya hosudarstva y prava (entsyklopedycheskyi kurs): uchebnyk. [Theory of state and law]. Kh.: Espada [in Russian].
3. Tkachenko, A.O. (2009). Poniattia kompetentsii derzhavnoho orhanu. [The concept of competence of a state body]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 4. Retrieved from: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/22711/34-Tkachenko.pdf> [in Ukrainian].
4. Tykhomirov, Yu. A. (1998). Kurs admynystratyvnoho prava y protsessu. [Course of administrative law and process]. Moskva [in Russian].
5. Bachylo, Y. L. (1976). Funktsyy orhanov upravleniya. Pravovye problemy oformleniya y realizatsyy. [Functions of governing bodies. Legal issues of registration and implementation]. M.: Yuryd. lit. [in Russian].
6. Lysenkov, S.L. (2000). Osnovy pravoznavstva: navch. posib. dlia uch. 9 kl. zahalnoosvit. navch. zakl. [Fundamentals of jurisprudence: textbook. way. for uch. 9 class general education. textbook]. K.: Lybid [in Ukrainian].
7. Averianov, V.B. (1979). Funktsyy y orhanyzatsyonnaia struktura orhana hosudarstvennoho upravleniya. [Functions and organizational structure of the public administration body]. K.: Naukova dumka [in Ukrainian].
8. Lazarev, B. M. (1972). Kompetentsiya orhanov upravleniya. [Competence of management bodies]. Moskva: Yuryd. lit. [in Russian].
9. Dneprov, O. (2018). Kompetentsiya kak element pravovogo statusa orhanov yspolnytelnoi vlasty. [Competence as an element of the legal status of executive bodies]. Retrieved from: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/may/12810/257-262.pdf> [in Russian].
10. Oboviazkovist sudovykh rishen [Binding of court decisions]. Retrieved from: <http://www.turadm.gov.ua/okhorona-zdorov-ia/item/2543-obov%2%80%99yazkovist--sudovyh-rishen> [in Ukrainian].
11. Bakirova, I.O. Derzhavno-pravovi mekhanizm zabezpechennia konstytutsiinoho prava liudyny i hromadianyna na sudovi zakhyst ta mistse orhaniv yustytzii Ukrainy u zdiisnenni pravosuddia. [State and legal mechanism for ensuring the constitutional right of man and citizen to judicial protection and the place of the judiciary of Ukraine in the administration of justice]. Retrieved from: https://minjust.gov.ua/m/str_9254 [in Ukrainian].
12. Fulei, T.I. (2015). Zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny pry zdiisnenni pravosuddia: Naukovo-metodychnyi posibnyk dlia suddiv. 2-he vyd. vypr., dopov. [Application of the case law of the European Court of Human Rights in the administration of justice: Scientific and methodological guide for judges. 2nd type. corrected, supplemented]. Kyiv [in Ukrainian].
13. Kodeks administratyvnoho sudochynstva № 27474. [Code of Administrative Procedure № 27474]. (2005, July 06). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 32, 1918. [in Ukrainian].
14. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy u spravi № 806/2143/15. [Resolution of the Supreme Court of

Ukraine in case № 806/2143/15]. (2019). Retrieved from: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/79973614> [in Ukrainian].

15. Rovynskiy, Yu. O. Poniattia ta vydy derzhavnoho prymusu. [The concept and types of state coercion]. *Derzhava i pravo*, 49, 35–41. Retrieved from: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34345/05-Rovynskiy.pdf?sequence=1>. [in Ukrainian].

16. Ortynskiy, V. (2018). Pohliad na derzhavnyi prymus u konteksti yevropeiskoi intehratsii Ukrainy. [A view on state coercion in the context of European integration of Ukraine]. Retrieved from: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/oct/14741/3.pdf> [in Ukrainian].

17. Diialnist orhaniv derzhavnoi vykonavchoi sluzhby. Poriadok otrymannya vykonavchykh dokumentiv ta prediavlennia yikh do vykonannia. [Activities of the state executive service. The procedure for obtaining enforcement documents and submitting them for execution]. Retrieved from: [www.obljust.gov.ua > uploads > dvsq09](http://www.obljust.gov.ua/uploads/dvsq09) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 24.10.2020

УДК 343.9:343.35

Гришук Максим,
здобувач наукового ступеня доктора філософії в галузі права,
Західноукраїнський національний університет,
Перший заступник керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури
<https://orcid.org/0000-0003-3055-7574>

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті відображено тлумачення сутності поняття «корупція» різними авторами. Акцент робиться на тому, що корупція є серйозною загрозою верховенству права та демократичним перетворенням у країні, що заважає розвитку економіки країни. Був вивчений Індекс сприйняття корупції, який показав, що в 2019 році Україна повернулася до рівня 2017 року та посіла 126 місце зі 180 країн. Проведено аналіз корупційних правопорушень та проведено характеристику організаційно-законодавчого забезпечення антикорупційної діяльності в Україні. Зокрема, було проведено аналіз адміністративних та кримінальних корупційних правопорушень, відображено інформацію про осіб, які вчинили корупційні правопорушення в розрізі районів, та інформацію про матеріальну шкоду, їх відшкодування та вилучення злочинної діяльності за корупційні злочини. Інформаційні дані про адміністративні корупційні правопорушення вказують на ефективність правоохоронних органів та ефективність антикорупційних реформ.

Але є негативний факт збільшення кількості людей, які вчинили кримінальні корупційні правопорушення. Було вивчено, що найбільш корумпованими за останні роки були бюджетна сфера та сфери земельних відносин, освіти та охорони здоров'я.

Розглянуто законодавчу базу України у галузі подолання корупції. Суб'єкти боротьби з корупцією поділяються на групи: суб'єкти, що визначають, формують та забезпечують реалізацію антикорупційної політики держави; суб'єкти, які вживають заходів щодо забезпечення нормативно-правового регулювання правовідносин щодо боротьби з корупцією; суб'єкти, які вважаються спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері боротьби з корупцією; суб'єкти, які ведуть судові провадження у справах про корупційні правопорушення; суб'єкти, що забезпечують контроль та нагляд за діяльністю безпосередніх правоохоронних органів у сфері боротьби з корупцією; суб'єкти, які надають фінансову, матеріально-технічну, інформаційну та науково-аналітичну підтримку боротьби з корупцією.

Акцент робиться на тому, що проблема подолання корупції вимагає копіткої подальшої роботи уповноважених органів. На сьогодні Вищий антикорупційний суд потребує високоякісних кадрових кадрів, а інші новостворені установи мають бути інституційно зміцнені та навчені для ефективної роботи.

Ключові слова: корупція, корупційне правопорушення, адміністративні корупційні правопорушення, кримінальні корупційні правопорушення, протидія корупції, антикорупційна діяльність, антикорупційна політика.

Grishuk M. LEGAL PROVISION OF ANTI-CORRUPTION ACTIVITY: GENERAL-THEORETICAL ASPECT

The article reflects the interpretation of the essence of the concept of "corruption" by different authors. Emphasis is placed on the fact that corruption is a serious threat to the rule of law and democratic transformation in the country, hindering the development of the country's economy. The Corruption Perceptions Index was studied, which showed that in 2019 Ukraine returned to the level of 2017 and took 126th place out of 180 countries. The analysis of corruption offenses is carried out and the characteristic of organizational and legislative maintenance of anti-corruption activity in Ukraine is carried out. In particular, an analysis of administrative and criminal corruption offenses was carried out, information on persons who committed corruption offenses in the context of areas and information on material damage, their compensation and seizure of criminal activity for corruption offenses were reflected. Information data on administrative corruption offenses indicate the effectiveness of law enforcement and the effectiveness of anti-corruption reforms.